

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 11

NOVEMBER 2016

DRAMATIESE KUNSTE MEMORANDUM

PUNTE: 150

ALGEMENE KOMMENTAAR VIR FOR EKSAMINATORS/ONDERWYSERS:

1. Kandidate moet na die Dramatiese Kunste teorie verwys sowel as vrae antwoord in konteks met die toneelstuk wat hulle bestudeer het. Volpunte kan nie toegeken word as die kandidaat nie 'n begrip van die teorie van die vak toon nie. Die antwoorde moet vak-spesifiek wees. Maak gebruik van die vrae Wat, Hoekom en Hoe sowel as spesifieke verwysings na voorbeelde uit die toneelstuk.
2. Die voorgestelde antwoorde is dikwels bo Graad 11 leerders se vuurmaak plek en moet dus as 'n leer-hulpbron vir merkers dien.

Hierdie memorandum bestaan uit 31 bladsye.

AFDELING A: REALISME**VRAAG 1**

Kandidate verwys na die Realisme toneelstuk wat hulle in die klas bestudeer het. Kandidate moet na kennis oor Realisme en die konvensies daarvan verwys sowel as na voorbeelde uit die toneelstuk wat hulle bestudeer het.

Merkers moet ook oorweging skenk aan die kandidaat se insig by die beantwoording en gebruik van interpretasievaardighede om die stimulus te analiseer asook die reaksie daarop.

Gebruik die volgende rubriek om die kandidaat se antwoord te assesser:

KATEGORIE	PUNTE	BESKRYWING
Uitstekende prestasie	26–30	<ul style="list-style-type: none"> Goed georganiseerd, volledig en logies, uitstaande struktuur. Toon 'n uitstekende hoë vlak van bevoegdheid om inligting te verwerk tot 'n oorspronklike interpretasie en deurdagte keuse van feite. Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. Insiggewend, vloeiend, observasie en kennis word goed uitgedruk.
Verdienselike prestasie	21–25	<ul style="list-style-type: none"> Goed georganiseerd, omvattend, afgeronde struktuur. 'n Hoë vlak van bevoegdheid en deurdagte keuse van feite. Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. Toon insig, waarneming en kennis word goed verwoord.
Beduidende prestasie	19–20	<ul style="list-style-type: none"> Georganiseerd, omvattend, 'n bevredigende vlak van bevoegdheid, sommige foute is waarneembaar in die struktuur. Interessante lees, duidelike stellings, oortuigend, en eenvoudige taalgebruik. Gebruik 'n uitgesoekte relevante dramatiese verwysings. Toon 'n mate van insig, maar nie genoeg nie. Sommige logiese stellings.
Voldoende prestasie	16–18	<ul style="list-style-type: none"> Struktuur nie altyd logies nie. Demonstreeer 'n basiese begrip, maar is geneig om meganiese en stereotipiese antwoorde te verskaf. Genoegsame versameling van dramatiese verwysings. Voldoende leesstof, maar voel gememoriseer. Nie altyd 'n hoë vlak van insig nie en 'n gebrek aan verbeelding.
Gemiddelde prestasie	11–15	<ul style="list-style-type: none"> Nie altyd georganiseerd of logies nie. Beperkte versameling van inligting en swak taalvaardigheid kan 'n bydraende faktor wees. Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord met gepaste voorbeelde te ondersteun nie.
Basiese prestasie	7–10	<ul style="list-style-type: none"> Ongestruktureerd, beperkte woordeskat en min poging aangewend om die werk op 'n aanvaarbare wyse aan te bied. Baie min inligting, deurmekaar, moeilik om te volg, dikwels irrelevant. Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord te ondersteun met toepaslike voorbeelde nie.
Nie bereik	0–6	<ul style="list-style-type: none"> Onsamehangend, baie min werk gelewer, beperkte vaardighede, benodig ondersteuning. Irrelevant. Eenvoudige frases of woorde wat toon dat die kandidaat geleer het, maar nie verstaan nie.

Hierdie vraag is meer oor hoe die teks 'n styl weerspieël. Die merker moet die teks self oorweeg soos in klasnotas ontleed.

- Die kandidaat moet 'n begrip van die Teater van die Realisme wys; meestal die bedoelings van die beweging, want dit is waar die temas van 'n realistiese drama kan voortspruit. Byvoorbeeld:

Darwin se teorie dat mense produkte van beide die omgewing en hul eie genetiese samestelling is – die kwessies of omstandighede van die tyd kan 'n impak op 'n bepaalde karakter in die drama het veroorsaak dat hy/haar op 'n sekere manier op tree. Vanuit hierdie gedrag bring die karakter spanning na vore wat uit die subteks voortspruit. Die omstandighede lei die storie in 'n rigting om 'n oplossing vir die karakter te vind. Temas van die spel kan kom uit so 'n hoek, soos die onderwerp of die probleme wat die drama besig is om aan te spreek.

LET WEL: Kandidate het verskillende benaderings by die beantwoording van langer vrae en dit moet in die nasienproses in ag geneem word.

- Kandidaat moet kennis van die toneelstuk wat bestudeer is wys.
- In staat wees om die temas te noem, soos in die notas bespreek.
- Kandidaat moet ook in staat wees om kennis van die periode waarin die drama afspeel en die lewenstyl van die samelewing van daardie tyd demonstreer.
- Ook die politiek m.a.w. die oorheersende filosofieë van die tyd en hoe dit 'n impak op die algemene leefstyl van die karakters (mense) in die drama self gehad het.
- Teater van realisme insigself was 'n opstand teen sekere filosofieë wat mense se denke gelei het in die toneelstuk se tydlyn; kandidate moet hierdie begrip aandui en in staat wees om die toneelstuk te gebruik om die verband tussen sosio-politieke situasies en die onderwerpe / temas wat dit na vore gebring het bv.: Industriële Revolusie kan vir 'n karakter werkloosheid beteken; werkloosheid kan die onderwerp / tema van die drama en die proses om 'n werk te vind as 'n doel vir die karakter met die regering (politiek) as die antagonis.

Die nasiener moet probeer om die feite wat kandidate kies raak te sien in hulle antwoord asook hoe dit die tesis wat die kandidaat aanbied verbeter.

- Die kandidaat moet ook 'n begrip toon van die faktore rondom die tydperk van die drama wat 'n invloed op die temas in die drama mag hê.

Nog 'n voorbeeld:

George Bernard Shaw se dramas was gewortel in sy geloof in sosialisme en sy opstand teen kapitalisme. Sy dramas handel oor omstrede en taboe onderwerpe van die tyd. Sommige van die temas in sy toneelstukke het ook prostitusie, armoede, werkloosheid ingesluit. Al hierdie was 'n klap in die gesig van die kapitalistiese regering van sy tyd.

Dit is 'n voorbeeld en nasieners word aangeraai om te merk volgens die ontleding en die kennis na aanleiding van die toneelstuk wat die kandidaat bestudeer.

- Daar is geen spesifieke generiese voorstel behalwe dat die kandidaat die begrip van die Teater van realisme en sy bedoelings asook hoe die drama sprekend van die beweging is.
- Sommige kandidate mag slegs in staat wees om die temas in die konteks van die drama te noem as hulle dit in hul notas van die drama bespreek; 'n paar kan ook, sonder verwysing na die temas in die drama en die invloede van die temas in die Teater van realisme op sy eie noem.

Verdienstelik mag sommige kandidate in staat wees om die temas in konteks met die doelstellings van die Teater van Realisme te verbind en relevante voorbeelde uit die drama haal om die gevolgtrekking van die tesis te verbeter.

Nasieners moet kandidate krediet gee vir feite afgelei van beide die konteks van die toneelstuk en van die Teater van Realisme. Kandidate sal meer krediet ontvang as hulle kan demonstreer dat die gebruik van; toepaslike taal en argument, die vloei en rangskikking van die opstel, die vaardigheid om insig te manipuleer en die teks daarmee te kan verbind, Teater van Realisme en die vraag te verbind.

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: SUID-AFRIKAANSE TEATER

Hierdie afdeling is VERPLIGTEND.

LET ASSEBLIEF: Kies 'n ander toneelstuk vir elke vraag wat jy beantwoord.

VRAAG 2

- 2.1 Titel van die toneelstuk en naam van dramaturg. (2)
- 2.2 'n Akkurate uitbeelding van die sosiopolitieke konteks van die toneelstuk wat die kandidaat bestudeer het moet duidelik wees. Kandidate moet spesifiek in hul beantwoording wees. (1 punt vir sosiopolitieke feit en 1 punt vir 'n voorbeeld x 4 = 8) (8)
- 2.3 'n Relevante, gepaste antwoord wat direk verband hou met die toneelstuk wat hulle bestudeer het. In die verduideliking moet die kandidate spesifiek wees en die rede vir die gegewe ruimte verduidelik. (4)
- 2.4 Kandidate moet verseker dat hulle nie net die fisiese aspekte van die karakter bespreek nie. Die denkproses en sielkundige natuur van die karakter word ook vereis. (4 punte word toegeken vir fisiese- en 4 punte vir die sielkundige aspekte = 8) (8)
- 2.5 2.5.1 Agitprop
 'n Politiese boodskap wat deur 'n kunsvorm oorgedra word, met die doel om opskudding (agigate) in die gehoor te veroorsaak en hul boodskap te propageer (propagate). (2)
- 2.5.2 Calvinism
 'n Vorm van Protestantisme wat deur John Calvin begin is. Dit het 'n streng morele kode van gedrag. Die NG kerk is die grootste Calvinistiese kerk in Suid-Afrika. (2)
- 2.5.3 Alternatiewe Teater
 'n Reaksie teen die hoofstroom-teater; teater wat revolusionêr of eksperimenteel is. (2)
- 2.5.4 Teater van Versoening
 Teater wat daarop gemik is om wonde te genees en om voormalige vyande bymekaar te bring in die gees om saam vir 'n nuwe toekoms te werk. (2)
- 2.5.5 Teater van Weerstand
 Teater wat daarop gemik is om mense te mobiliseer om teen onderdrukking te veg. (2)
- 2.5.6 Fisiese Teater
 Teater wat meer visueel as ouditief is, wat meer op die fisiese beelde as die gesproke woord fokus. (2)

2.6 DOELWITTE VAN GEMEENSKAPSTEATER:

- Om die gemeenskap te leer (of die wêreld buite die gemeenskap) oor die kwessies wat die gemeenskap affekteer, byvoorbeeld Gemeenskapsteater kan gebruik word as 'n instrument om die gemeenskap bewus te maak oor Vigs, of om mense te leer hoe om te stem.
- Om 'n middel van gesamentlike probleemoplossing en konflikthantering te skep.
- Om inkomste te genereer, indiensneming en/of betekenisvolle vrye tyd aktiwiteite vir beide akteurs en die gehoor te skep.
- Om die gemeenskap te bemagtig en sensitief te maak
- Om gemeenskapsgees en eenheid te skep.
- Om vaardigheid-gebaseerde opleiding in die teater en fasiliteringsvaardighede te voorsien. (6)

TOTAAL AFDELING B: 40

AFDELING C: GESTILLEERDE TEATER

Kontemporêre Pan-Afrikaanse Teater **OF**
 Elizabethaanse Teater **OF**
 Teater van die Verre Ooste **OF**
 Kontemporêre Amerikaanse Teater **OF**
 Ekspressionistiese Teater

Beantwoord slegs die vraag wat gebaseer is op die toneelstuk en Teaterstyl wat jy bestudeer het.

VRAAG 3: KONTEMPORÊRE PAN-AFRIKAANSE TEATER

3.1 Lees die onderstaande uittreksel oor Afrikateater deur Mzo Sirayi en beantwoord die vrae wat volg.

3.1.1 Die leerder kan saamstem of selfs verskil van die stelling wat deur die vraag gemaak is. Dit is in hierdie verband dat die merker diskresie moet beoefen. Let wel op die motivering wat die leerder in hul antwoord gee.

Leerders kan saamstem met die stelling en dit ondersteun met inligting oor die Afrikateater opvoeringsproses. Die meeste Afrika inheemse opvoerings is meestal mondelikse tradisie met die afwesigheid van 'n konkrete teks. Die opvoering het steeds al die basiese elemente van drama en maak gebruik van die metode om teater te skep onafhanklik van 'n teks: die werkwinkel metode. Dit bevestig Afrikateater onder die term werkwinkel op grond van die prosesse van teaterskepping.

Die bogenoemde is 'n voorstel en mag dalk bo die leerder se vuurmaakplek is. Merker moet diskresie gebruik. (3)

3.1.2 Oorweeg die volgende notas in die leerder se antwoord:

In Afrika was die meeste opvoeringsruimtes buite en het nie formele strukture gehad nie. Dit beteken nie dat mense lukraak begin opvoer het nie, die opvoeringsruimtes was dikwels deur priesters en spirituele spesialiste voorberei wat die ruimte gewyd vir die opvoering gemaak het.

Leerders mag selfs 'n deeglike voorbeeld vanuit die toneelstuk wat hulle bestudeer het, of van tradisionele opvoerings binne die raamwerk van hul persoonlike ondervinding gee. (5)

3.1.3 Oorweeg die volgende. Ken een punt toe per feit en 'n ekstra punt vir 'n goed gemotiveerde feit.

- 'n Paar Inheemse Afrika dramas is wel as tekste vasgevang, terwyl die meeste dramas mondelings van generasie tot generasie aangestuur word.
- Gesproke dramas, verhale en morele stories is om die vuur aan kinders vertel en dieselfde tradisie sal deur die kinders as volwassenes gevolg word. (3)

- 3.1.4 Oorweeg die volgende notas wanneer die kandidaat geassesseer word. Ken een punt toe vir 'n kort feit en twee punte vir elke goed gemotiveerde feit.

In baie uitvoerende kunste tradisies in Afrika is die skeiding tussen die akteurs en die gehoor vaag en die vertonings blyk deelnemend te wees. Gehoorlede kan saamsing en lyk of hulle deel vorm van die koor. Kostuums wat slegs hul hande en voete blootstel, beweeg baie van die gemaskerdes tussen die toeskouers terwyl hulle dans, sing, gedigte en verhale deur die hele dorp opsê. Hierdie is in direkte kontras met die formaliteit van die proscenium verhoog wat die Europese teater gedurende die kolonisasie gedomineer het. In realiteit is die akteur-gehoor verhouding in Afrikateater streng geformaliseer met die gehoor wat op spesifieke maniere en slegs op gepaste tye reageer wanneer dit verwag word.

(6)

- 3.1.5 Leerders moet reageer op die vraag met inagneming van die kennis van Afrikateater konvensies en die vaardigheid om dit in die konteks van die toneelstuk wat jy bestudeer het, te identifiseer.

Gebruik die volgende rubriek om die leerder se antwoord te assesseer:

KATEGORIE	PUNTE	BESKRYWING
Uitstekende prestasie	9–10	<ul style="list-style-type: none"> • Goed georganiseerd, volledig en logies, uitstaande struktuur. • Toon 'n uitstekende hoë vlak van bevoegdheid om inligting te verwerk tot 'n oorspronklike interpretasie en deurdagte keuse van feite. • Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. • Insiggewend, vloeiend, observasie en kennis word goed uitgedruk.
Verdienslike prestasie	8	<ul style="list-style-type: none"> • Goed georganiseerd, omvattend, afgeronde struktuur. • 'n Hoë vlak van bevoegdheid en deurdagte keuse van feite. • Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. • Toon insig, waarneming en kennis word goed verwoord.
Beduidende prestasie	6–7	<ul style="list-style-type: none"> • Georganiseerd, omvattend, 'n bevredigende vlak van bevoegdheid, sommige foute is waarneembaar in die struktuur. • Interessante lees, duidelike stellings, oortuigend, en eenvoudige taalgebruik. • Gebruik 'n uitgesoekte relevante dramatiese verwysings. • Toon 'n mate van insig, maar nie genoeg nie. Sommige logiese stelling.
Voldoende prestasie	5	<ul style="list-style-type: none"> • Struktuur nie altyd logies nie. • Demonstreer 'n basiese begrip, maar is geneig om meganiese en stereotipiese antwoorde te verskaf. • Genoegsame versameling van dramatiese verwysings. • Voldoende leesstof, maar voel gememoriseer. Nie altyd 'n hoë vlak van insig nie en 'n gebrek aan verbeelding.
Gemiddelde prestasie	4	<ul style="list-style-type: none"> • Nie altyd georganiseerd of logies nie. • Beperkte versameling van inligting en swak taalvaardigheid kan 'n bydraende faktor wees. • Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord met gepaste voorbeelde te ondersteun nie.
Basiese prestasie	3	<ul style="list-style-type: none"> • Ongestruktureerd, beperkte woordeskat en min poging aangewend om die werk op 'n aanvaarbare wyse aan te bied. • Baie min inligting, deurmekaar, moeilik om te volg, dikwels irrelevant. • Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord te ondersteun met toepaslike voorbeelde nie.
Nie bereik	0–2	<ul style="list-style-type: none"> • Onsamehangend, baie min werk gelewer, beperkte vaardighede, benodig ondersteuning. • Irrelevant. • Eenvoudige frases of woorde wat toon dat die kandidaat geleer het, maar nie verstaan nie.

(10)

3.2 Die volgende is van die eienskappe van Afrikateater. Een punt per feit kan toegeken word.

Dit is 'n rituele en simboliese opvoeringsvorm.

Dit is deelnemend en openbaar wanneer opgevoer word.

Dit het 'n musikale basis.

Daar is 'n sterk tradisie van gesproke vertellings.

Die dansvorme is kenmerkend, nie net in hul fisiese kenmerke nie, maar ook in hul funksie binne die totale opvoering.

(3)

- 3.3 Leerders moet in staat wees om 'n toneel uit die toneelstuk wat hul bestudeer het, te kies in konteks met die vraag. Leerders moet 'n in-diepte kennis van Afrika-verhoogkonvensies demonstreer.

Gebruik die volgende rubriek om die leerder se antwoord te assesseeer:

KATEGORIE	PUNTE	BESKRYWING
Uitstekende prestasie	9–10	<ul style="list-style-type: none"> Goed georganiseerd, volledig en logies, uitstaande struktuur. Toon 'n uitstekende hoë vlak van bevoegdheid om inligting te verwerk tot 'n oorspronklike interpretasie en deurdagte keuse van feite. Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. Insiggewend, vloeiend, observasie en kennis word goed uitgedruk
Verdienslike prestasie	8	<ul style="list-style-type: none"> Goed georganiseerd, omvattend, afgeronde struktuur. 'n Hoë vlak van bevoegdheid en deurdagte keuse van feite. Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. Toon insig, waarneming en kennis word goed verwoord.
Beduidende prestasie	6–7	<ul style="list-style-type: none"> Georganiseerd, omvattend, 'n bevredigende vlak van bevoegdheid, sommige foute is waarneembaar in die struktuur. Interessante lees, duidelike stellings, oortuigend, en eenvoudige taalgebruik. Gebruik 'n uitgesoekte relevante dramatiese verwysings. Toon 'n mate van insig, maar nie genoeg nie. Sommige logiese stelling.
Voldoende prestasie	5	<ul style="list-style-type: none"> Struktuur nie altyd logies nie. Demonstreer 'n basiese begrip, maar is geneig om meganiese en stereotipiese antwoorde te verskaf. Genoegsame versameling van dramatiese verwysings. Voldoende leesstof, maar voel gememoriseer. Nie altyd 'n hoë vlak van insig nie en 'n gebrek aan verbeelding.
Gemiddelde prestasie	4	<ul style="list-style-type: none"> Nie altyd georganiseerd of logies nie. Beperkte versameling van inligting en swak taalvaardigheid kan 'n bydraende faktor wees. Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord met gepaste voorbeelde te ondersteun nie.
Basiese prestasie	3	<ul style="list-style-type: none"> Ongestruktureerd, beperkte woordeskat en min poging aangewend om die werk op 'n aanvaarbare wyse aan te bied. Baie min inligting, deurmekaar, moeilik om te volg, dikwels irrelevant. Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord te ondersteun met toepaslike voorbeelde nie.
Nie bereik	0–2	<ul style="list-style-type: none"> Onsamehangend, baie min werk gelewer, beperkte vaardighede, benodig ondersteuning. Irrelevant. Eenvoudige frases of woorde wat toon dat die kandidaat geleer het, maar nie verstaan nie.

(10)

OF

VRAAG 4: ELIZABETHAANSE TEATER

4.1 Die Elizabethaanse mense het oor die algemeen in God geglo, sowel as in die hemel en die hel. Die hiërargiese orde (chain of being) was 'n Middeleeuse filosofie wat steeds deur die Elizabethaanse era bestaan het. Dit was onder andere die geloof dat alles en almal 'n sekere plek in die skepping het. God was aan die hoof van die hiërargie, die regerende monargie was die hoof van die staat, gevolg deur die adellikes en Geestelikes, dan dames en here, gewone mense, diere, plante en daarna die klippe.

Alle mense moes hul plek in die Ketting aanvaar of daar sou chaos en wanorde uitbreek. Onnatuurlike gebeurtenisse, storms, aardbewings en ander katastrofes sou uitbreek sou iemand die Ketting steur. (5)

4.2 Ken TWEE punte toe as leerder 'n karakter noem met die temperament (humour) wat die karakter pas.

Ken VIER punte toe vir hul motivering. Die leerder moet die effek wat die spesifieke temperament (humour) op die karakter het, verduidelik vir TWEE punte en ook 'n voorbeeld gee hoe/ waar dit in die karakter gesien kan word.

EEN van die volgende temperamente (humours) moet in die antwoord bespreek word:

- Swart gal – het gelei tot melancholie en hartseer en het met die element van grond/aarde verband gehou.
- Slym – het jou onopgewonde en traag laat voel en het verband gehou met die element van water.
- Geel gal – het jou prikkelbaar en ongeduldig laat voel en het verband gehou met die element van vuur.
- Bloed – het jou hoopvol en volmoed gemaak en het verband gehou met die element van lug. (6)

4.3 Die akteurs moes opgelei wees en moes kon lees. Hy moes 'n verskeidenheid van toneelspel vaardighede aanleer, byvoorbeeld om te sing, om 'n musikale instrument te speel, swaardveg- tegnieke, die voordrag van baie energieke poësie en om fisies fiks en rats te wees soos die werk vereis het.

Slegs mans was toegelaat om toneel te speel en moes mans- sowel as vroue-rolle speel. Hulle was opgelei om soos vrouens te beweeg, gebare te maak, loop en praat. (6)

4.4 Enige relevante tema kan bespreek word. Gebruik die volgende rubriek as 'n riglyn:

KATEGORIE	PUNTE	BESKRYWING
Uitstekende prestasie	9–10	<ul style="list-style-type: none"> Goed georganiseerd, volledig en logies, uitstaande struktuur. Toon 'n uitstekende hoë vlak van bevoegdheid om inligting te verwerk tot 'n oorspronklike interpretasie en deurdagte keuse van feite. Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. Insiggewend, vloeiend, observasie en kennis word goed uitgedruk.
Verdienselike prestasie	8	<ul style="list-style-type: none"> Goed georganiseerd, omvattend, afgeronde struktuur. 'n Hoë vlak van bevoegdheid en deurdagte keuse van feite. Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. Toon insig, waarneming en kennis word goed verwoord.
Beduidende prestasie	6–7	<ul style="list-style-type: none"> Georganiseerd, omvattend, 'n bevredigende vlak van bevoegdheid, sommige foute is waarneembaar in die struktuur. Interessante lees, duidelike stellings, oortuigend, en eenvoudige taalgebruik. Gebruik 'n uitgesoekte relevante dramatiese verwysings. Toon 'n mate van insig, maar nie genoeg nie. Sommige logiese stelling.
Voldoende prestasie	5	<ul style="list-style-type: none"> Struktuur nie altyd logies nie. Demonstreer 'n basiese begrip, maar is geneig om meganiese en stereotipiese antwoorde te verskaf. Genoegsame versameling van dramatiese verwysings. Voldoende leesstof, maar voel gememoriseer. Nie altyd 'n hoë vlak van insig nie en 'n gebrek aan verbeelding.
Gemiddelde prestasie	4	<ul style="list-style-type: none"> Nie altyd georganiseerd of logies nie. Bepaalde versameling van inligting en swak taalvaardigheid kan 'n bydraende faktor wees. Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord met gepaste voorbeelde te ondersteun nie.
Basiese prestasie	3	<ul style="list-style-type: none"> Ongestruktureerd, beperkte woordeskat en min poging aangewend om die werk op 'n aanvaarbare wyse aan te bied. Baie min inligting, deurmekaar, moeilik om te volg, dikwels irrelevant. Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord te ondersteun met toepaslike voorbeelde nie.
Nie bereik	0–2	<ul style="list-style-type: none"> Onsamehangend, baie min werk gelewer, beperkte vaardighede, benodig ondersteuning. Irrelevant. Eenvoudige frases of woorde wat toon dat die kandidaat geleer het, maar nie verstaan nie.

(10)
[40]

- 4.5 4.5.1 Deur die deure op die verhoog, deur die valdeur in die verhoog vloer, op die balkon, van die hemele. ENIGE DRIE. (3)
- 4.5.2 Dit was gebruik om kostuums te stoor. (2)
- 4.5.3 Die koningin sal in die hoogste galery op die derde vloer sit. Volgens die hiërargie moes die gewone mense in die put staan en kyk terwyl die dames en here (adellikes en handelaars) in die galerye sou sit. Hoe hoër op jy in die hiërargie was, hoe hoër het jy gesit. Daarom sou die kerkmonarg en uiteindelik die koningin heel bo in die galei op die derde vloer gesit het. (4)
- 4.6 Die verhoogruimte is nie ontwerp vir 'n Boks-stel (box set) wat ooreenstemmend met Realisme is nie. Omdat die verhoog-ontwerp die vorm van 'n driekantverhoog (thrust stage) aanneem, is dit onmoontlik om die vierde denkbeeldige muur op 'n Elizabethaanse verhoog te skep. (4)
- Enige ander relevant verduideliking. (4)

[40]**OF**

VRAAG 5: TEATER VAN DIE VERRE OOSTE

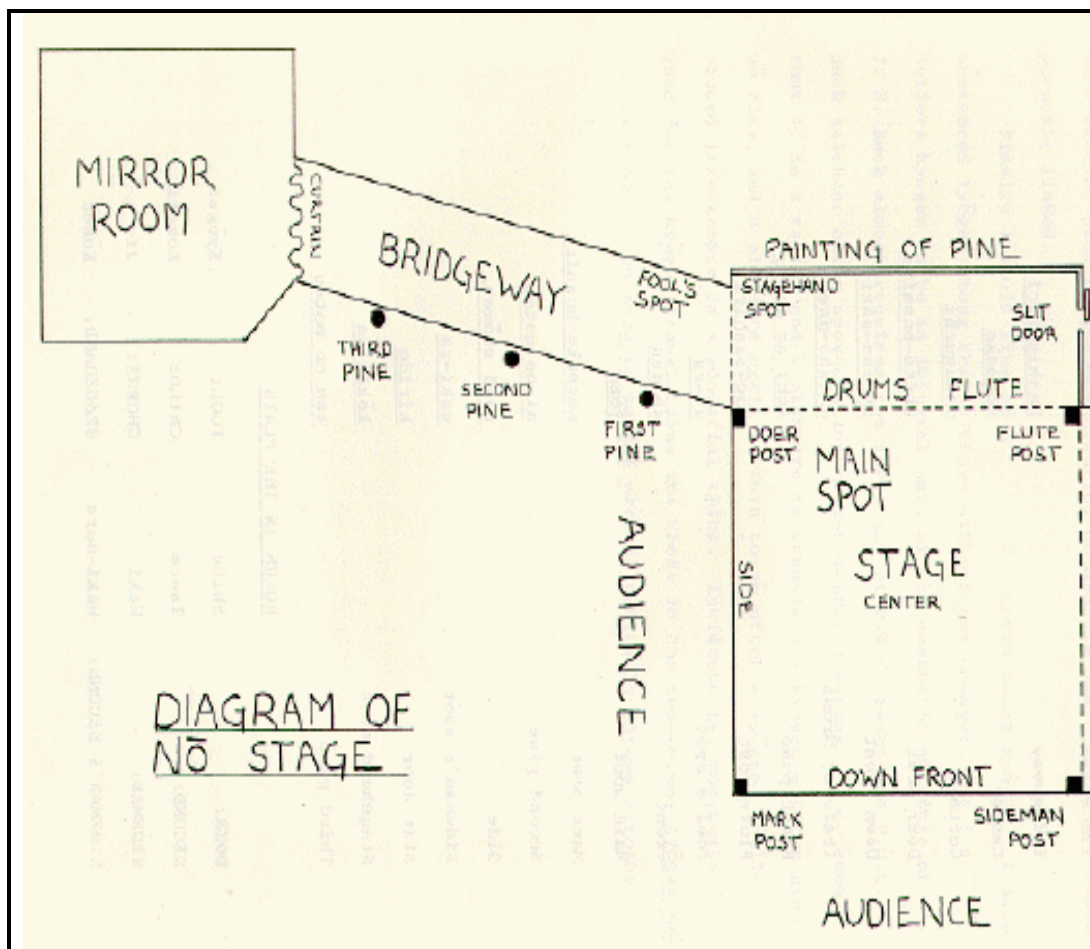
5.1 Titel van die toneelstuk sowel as die naam van die dramaturg. (2)

5.2 Kandidaat moet die volgende inligting in hul antwoord insluit:

- Kabuki teater is baie kleurvol in styl.
- Verhalend in styl, dit fokus daarop om 'n verstaanbare storie te vertel en die gehoor met 'n skouspel te vermaak.
- Kabuki maak gebruik van 'n rangskikking van verskeie verhoogstelle en ook verskeie stelverandering, groot rolverdeling, kleurvolle kostuums, en soms ook verskeie kostuum veranderinge, 'n uitgebreide musikale ensemble wat vergesel word deur aparate vir verskillende klank.
- Kabuki maak gebruik van kleurvolle grimeringspatrone.
- Spesiale effekte sluit trap door en wirework in.
- Dramatiese poserings wat "mie" genoem word.
- Uitdruklike vorm van chanting word gebruik.
- Kleurryke sowel as buitengewone kostuums

(6)

5.3 Die volgende is 'n diagram van die vloerplan van 'n tradisionele Kabuki teater insluitend die uitleg van die verhoog en waar die gehoor sal sit. (8)

(6)

5.4 Siviële-opvoerings – sosiale en huishoudelike temas.

Militêre toneelstukke – avonture van soldaat brigades

(4)

5.5 Die gebruik van grimering in Teater van die Verre Ooste is baie belangrik. Bespreek die gebruik van grimering in Sjinese Teater.

Gebruik die volgende rubriek om die leerder se antwoord te assesseer:

KATEGORIE	PUNTE	BESKRYWING
Uitstekende prestasie	9–10	<ul style="list-style-type: none"> • Goed georganiseerd, volledig en logies, uitstaande struktuur. • Toon 'n uitstekende hoë vlak van bevoegdheid om inligting te verwerk tot 'n oorspronklike interpretasie en deurdagte keuse van feite. • Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. • Insiggewend, vloeiend, observasie en kennis word goed uitgedruk.
Verdienslike prestasie	8	<ul style="list-style-type: none"> • Goed georganiseerd, omvattend, afgeronde struktuur. • 'n Hoë vlak van bevoegdheid en deurdagte keuse van feite. • Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. • Toon insig, waarneming en kennis word goed verwoord.
Beduidende prestasie	6–7	<ul style="list-style-type: none"> • Georganiseerd, omvattend, 'n bevredigende vlak van bevoegdheid, sommige foute is waarneembaar in die struktuur. • Interessante lees, duidelike stellings, oortuigend, en eenvoudige taalgebruik. • Gebruik 'n uitgesoekte relevante dramatiese verwysings. • Toon 'n mate van insig, maar nie genoeg nie. Sommige logiese stelling.
Voldoende prestasie	5	<ul style="list-style-type: none"> • Struktuur nie altyd logies nie. • Demonstreer 'n basiese begrip, maar is geneig om meganiese en stereotipiese antwoorde te verskaf. • Genoegsame versameling van dramatiese verwysings. • Voldoende leesstof, maar voel gememoriseer. Nie altyd 'n hoë vlak van insig nie en 'n gebrek aan verbeelding.
Gemiddelde prestasie	4	<ul style="list-style-type: none"> • Nie altyd georganiseerd of logies nie. • Beperkte versameling van inligting en swak taalvaardigheid kan 'n bydraende faktor wees. • Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord met gepaste voorbeelde te ondersteun nie.
Basiese prestasie	3	<ul style="list-style-type: none"> • Ongestruktureerd, beperkte woordeskat en min poging aangewend om die werk op 'n aanvaarbare wyse aan te bied. • Baie min inligting, deurmekaar, moeilik om te volg, dikwels irrelevant. • Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord te ondersteun met toepaslike voorbeelde nie.
Nie bereik	0–2	<ul style="list-style-type: none"> • Onsamehangend, baie min werk gelewer, beperkte vaardighede, benodig ondersteuning. • Irrelevant. • Eenvoudige frases of woorde wat toon dat die kandidaat geleer het, maar nie verstaan nie.

(10)

- 5.6 Kandidaat moet 'n in-diepte kennis van die toneelstuk wat hulle bestudeer het, demonstreer.
Hul kennis van die temas moet in hul antwoord gereflekteer word, veral met die vraag as 'n riglyn. Kandidaat moet ook die elemente van Teater van die Verre Ooste verstaan en dit op die vraag toepas.

Gebruik die volgende rubriek as 'n riglyn:

KATEGORIE	PUNTE	BESKRYWING
Uitstekende prestasie	9–10	<ul style="list-style-type: none"> Goed georganiseerd, volledig en logies, uitstekende struktuur. Toon 'n uitstekende hoë vlak van bevoegdheid om inligting te verwerk tot 'n oorspronklike interpretasie en deurdagte keuse van feite. Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. Insiggewend, vloeiend, observasie en kennis word goed uitgedruk.
Verdienselike prestasie	8	<ul style="list-style-type: none"> Goed georganiseerd, omvattend, afgeronde struktuur. 'n Hoë vlak van bevoegdheid en deurdagte keuse van feite. Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. Toon insig, waarneming en kennis word goed verwoord.
Beduidende prestasie	6–7	<ul style="list-style-type: none"> Georganiseerd, omvattend, 'n bevredigende vlak van bevoegdheid, sommige foute is waarneembaar in die struktuur. Interessante lees, duidelike stellings, oortuigend, en eenvoudige taalgebruik. Gebruik 'n uitgesoekte relevante dramatiese verwysings. Toon 'n mate van insig, maar nie genoeg nie. Sommige logiese stelling.
Voldoende prestasie	5	<ul style="list-style-type: none"> Struktuur nie altyd logies nie. Demonstreer 'n basiese begrip, maar is geneig om meganiese en stereotipiese antwoorde te verskaf. Genoegsame versameling van dramatiese verwysings. Voldoende leesstof, maar voel gememoriseer. Nie altyd 'n hoë vlak van insig nie en 'n gebrek aan verbeelding.
Gemiddelde prestasie	4	<ul style="list-style-type: none"> Nie altyd georganiseerd of logies nie. Beperkte versameling van inligting en swak taalvaardigheid kan 'n bydraende faktor wees. Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord met gepaste voorbeelde te ondersteun nie.
Basiese prestasie	3	<ul style="list-style-type: none"> Ongestruktureerd, beperkte woordeskat en min poging aangewend om die werk op 'n aanvaarbare wyse aan te bied. Baie min inligting, deurmekaar, moeilik om te volg, dikwels irrelevant. Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord te ondersteun met toepaslike voorbeelde nie.
Nie bereik	0–2	<ul style="list-style-type: none"> Onsamehangend, baie min werk gelewer, beperkte vaardighede, benodig ondersteuning. Irrelevant. Eenvoudige frases of woorde wat toon dat die kandidaat geleer het, maar nie verstaan nie.

OF

VRAAG 6: KONTEMPORÊRE AMERIKAANSE TEATER

6.1 Titel van die toneelstuk en die naam van die dramaturg. (2)

6.2 Die vloerplan moet duidelik gemerk word.

Kandidate moet die volgende insluit:

- Toneelstuk se titel.
- Toneelstuk se titel of nommer (dit sal aandui hoe goed die kandidaat die toneelstuk waaraan hy/sy verwys ken).
- Etiket vir rekwisiete, stelle en karakters.
-

Die diagram is een-dimensioneel en hoef nie volgens skaal geteken te word of kunstig korrek wees nie.

Dit moet egter leesbaar en die intensies van die kandidaat moet duidelik wees. (10)

6.3 EEN punt vir die element. TWEE punte vir die verduideliking van die element.

OVERTURE:

Orkes speel voor die gordyn oopmaak. Geen lirieke.

Die hoof musikale motiewe word bekendgestel sodat dit bekend klink wanneer die gehoor dit later hoor.

OPENINGSNOMMER:

Skep die stemming en toon vir die res van die toneelstuk.
Word dikwels laaste geskryf om te verseker dat dit effektief is.

HOOF ARIA:

Solo
Beskryf die karakter se innerlike gevoelens.

ELFUUR-NOMMER:

Vind halfpad deur Bedryf 2 plaas.
Die doel is om die gehoor op te wek.

FINALE:

Laat die gehoor met 'n kragtige laaste indruk.
Kan dalk 'n herhaling van 'n vorige nommer wees. (3 x 5 =15) (15)

- 6.4 Oop vraag. Die volgende kan dalk na verwys word:
- Universele aspekte
  - Medemenslikheid
  - Gedeelde ervarings
  - Soortgelyke sosiopolitieke konteks (8)
  -
- 6.5
- Baie mense is betrokke.
  - Opvoerrege is duur
  - Dekor en kostuums is duur om te vervaardig.
(Redelike, geldige antwoorde aanvaarbaar.) (3)
- 6.6 Verwys na die werklike plek in New York wat die toneelspel-distrik is. (2)
- [40]**

OF

VRAAG 7: EKPRESSIONISTIESE TEATER

Beantwoord hierdie vraag deur na die Ekspressionisties toneelstuk wat jy bestudeer het, te verwys.

7.1 Die volgende notas is 'n voorstel van die ontstaan van Duitse Ekspressionisme.

Ekspressionisme is deur literatuur en visuele kuns geïnspireer, byvoorbeeld die skildery van Edvard Munch, *The Scream*. *The Scream* was oorspronklik 'n opstanding teen Realisme en Naturalisme in die teater. Ekspressionisme se impak was intens. Nadat dit praktisyne soos Bertolt Brecht en Erwin Piscator beïnvloed het, het Ekspressionisme die pad oopgemaak vir ander, meer militante opvoer-style in Duitsland, byvoorbeeld Epiese teater.

Hierdie vorm het later na Europa en Amerika versprei en het gou gehore regoor die wêreld beïnvloed met dramaturge van Sean O'Casey tot Eugene O'Neill wat Ekspressionistiese toneelstukke opgelewer het.

Die merker moet hul diskresie gebruik om die leerder se antwoord te assesser aangesien dit dalk sal verskil van die bogenoemde notas, maar nog steeds min of meer dieselfde moet wees. (2)

7.2 Sigmund Freud is die vader van psigoanalise. (2)

7.3 Die meeste Ekspressionistiese toneelstukke volg die volgende konvensies:

- Inhoud is gemoeid met industrialisering, oorlog, drome en van die onderbewussyn.
- 'n Boodskap as 'n gesentreerde deel van die intrige (dikwels 'n soeke na die waarheid)
- Die boodskap word dikwels vanuit die oogpunt van die dromer of held vertel. (protagonis)
- Taboe onderwerpe soos bloedskande en verraaiers het die onderwerp van heelwat Ekspressioniste toneelstukke geword.
- Episodes (wat bymekaar gebring word deur 'n sentrale tema of argument)
- Selfstandige, losweg verbinde tonele
- Onsamehangend
- Kort, statiese tonele (nie samehangend soos in Realisme en Naturalisme nie)
- Die gebruik van tablo
- Antitese (teenoorgestelde) van die "well-made play"
- Skuif weg van realisme

Ken EEN punt toe per feit en TWEE punte vir 'n goed gemotiveerde feit. (6)

7.4 Leerder moet die toneelstuk wat hulle bestudeer het, gebruik om hul antwoord vir VRAAG 7.3 te staaf.

Die merker moet hul kennis van die bestudeerde toneelstuk in verband met die vraag gebruik om die leerder se antwoord te assesseer. Gebruik die volgende rubriek as 'n riglyn:

Gebruik die volgende rubriek om die leerder se antwoord te assesseer.

KATEGORIE	PUNTE	BESKRYWING
Uitstekende prestasie	9–10	<ul style="list-style-type: none"> Goed georganiseerd, volledig en logies, uitstaande struktuur. Toon 'n uitstekende hoë vlak van bevoegdheid om inligting te verwerk tot 'n oorspronklike interpretasie en deurdagte keuse van feite. Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. Insiggewend, vloeiend, observasie en kennis word goed uitgedruk.
Verdienslike prestasie	8	<ul style="list-style-type: none"> Goed georganiseerd, omvattend, afgeronde struktuur. 'n Hoë vlak van bevoegdheid en deurdagte keuse van feite. Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. Toon insig, waarneming en kennis word goed verwoord.
Beduidende prestasie	6–7	<ul style="list-style-type: none"> Georganiseerd, omvattend, 'n bevredigende vlak van bevoegdheid, sommige foute is waarneembaar in die struktuur. Interessante lees, duidelike stellings, oortuigend, en eenvoudige taalgebruik. Gebruik 'n uitgesoekte relevante dramatiese verwysings. Toon 'n mate van insig, maar nie genoeg nie. Sommige logiese stelling.
Voldoende prestasie	5	<ul style="list-style-type: none"> Struktuur nie altyd logies nie. Demonstreer 'n basiese begrip, maar is geneig om meganiese en stereotipiese antwoorde te verskaf. Genoegsame versameling van dramatiese verwysings. Voldoende leesstof, maar voel memoriseer. Nie altyd 'n hoë vlak van insig nie en 'n gebrek aan verbeelding.
Gemiddelde prestasie	4	<ul style="list-style-type: none"> Nie altyd georganiseerd of logies nie. Bepaalde versameling van inligting en swak taalvaardigheid kan 'n bydraende faktor wees. Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord met gepaste voorbeelde te ondersteun nie.
Basiese prestasie	3	<ul style="list-style-type: none"> Ongestruktureerd, beperkte woordeskat en min poging aangewend om die werk op 'n aanvaarbare wyse aan te bied. Baie min inligting, deurmekaar, moeilik om te volg, dikwels irrelevant. Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord te ondersteun met toepaslike voorbeelde nie.
Nie bereik	0–2	<ul style="list-style-type: none"> Onsamehangend, baie min werk gelewer, beperkte vaardighede, benodig ondersteuning. Irrelevant. Eenvoudige frases of woorde wat toon dat die kandidaat geleer het, maar nie verstaan nie.

(10)

7.5 Die volgende is sommige feite oor die toneelspel en die karakters van Ekspressionistiese teater:

Karakters

- Stereotipes
- Karikature (dikwels grotesk)
- Meestal 'n tekort aan individualiteit bv. Die vrou, die naamlose een, die werker
- Verteenwoordig 'n sosiale groep
- Karakters word as simbole gebruik
- Onpersoonlik
- Innerlike sielkundige realiteit van karakters word aan die lig gebring (dikwels deur eksterne middels soos die dekor ontwerp)

Beweging

- Gestileer
- Ritmies
- Meganies
- Robotagtig
- Dringend
- Energiek

Toneelspel Styl

- Kom oordoen toneelspel voor
- 'Ekstase'-styl van toneelspel
- Intens
- Gewelddadig
- Uitdrukking van gepynigde emosies
- Mengsel van aanbidding en verteenwoordigende aanbidding (presentational en representational)

Onthou dat die bogenoemde inligting in die leerder se antwoord moet voorkom, maar dit hoef nie woord vir woord so in die leerder se antwoord voor te kom nie.

Gebruik die volgende rubriek om die leerder se antwoord te assesseer.

KATEGORIE	PUNTE	BESKRYWING
Uitstekende prestasie	9–10	<ul style="list-style-type: none"> • Goed georganiseerd, volledig en logies, uitstaande struktuur. • Toon 'n uitstekende hoë vlak van bevoegdheid om inligting te verwerk tot 'n oorspronklike interpretasie en deurdagte keuse van feite. • Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. • Insiggewend, vloeiend, observasie en kennis word goed uitgedruk.
Verdienselike prestasie	8	<ul style="list-style-type: none"> • Goed georganiseerd, omvattend, afgeronde struktuur. • 'n Hoë vlak van bevoegdheid en deurdagte keuse van feite. • Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. • Toon insig, waarneming en kennis word goed verwoord.
Beduidende prestasie	6–7	<ul style="list-style-type: none"> • Georganiseerd, omvattend, 'n bevredigende vlak van bevoegdheid, sommige foute is waarneembaar in die struktuur. • Interessante lees, duidelike stellings, oortuigend, en eenvoudige taalgebruik. • Gebruik 'n uitgesoekte relevante dramatiese verwysings. • Toon 'n mate van insig, maar nie genoeg nie. Sommige logiese stelling.
Voldoende prestasie	5	<ul style="list-style-type: none"> • Struktuur nie altyd logies nie. • Demonstreer 'n basiese begrip, maar is geneig om meganiese en stereotipiese antwoorde te verskaf. • Genoegsame versameling van dramatiese verwysings. • Voldoende leesstof, maar voel gememoriseer. Nie altyd 'n hoë vlak van insig nie en 'n gebrek aan verbeelding.
Gemiddelde prestasie	4	<ul style="list-style-type: none"> • Nie altyd georganiseerd of logies nie. • Beperkte versameling van inligting en swak taalvaardigheid kan 'n bydraende faktor wees. • Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord met gepaste voorbeelde te ondersteun nie.
Basiese prestasie	3	<ul style="list-style-type: none"> • Ongestruktureerd, beperkte woordeskat en min poging aangewend om die werk op 'n aanvaarbare wyse aan te bied. • Baie min inligting, deurmekaar, moeilik om te volg, dikwels irrelevant. • Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord te ondersteun met toepaslike voorbeelde nie.
Nie bereik	0–2	<ul style="list-style-type: none"> • Onsamehangend, baie min werk gelewer, beperkte vaardighede, benodig ondersteuning. • Irrelevant. • Eenvoudige frases of woorde wat toon dat die kandidaat geleer het, maar nie verstaan nie.

(10)

7.6 In die meeste Ekspressionistiese teater toneelstukke is die volgende visuele verhoog konvensies voor. Oorweeg die volgende notas soos voorgestel:

- Ekspressionistiese dekor ontwerp het 'n belangrike produksiestyl in Duitse teater geword tydens die later jare van die beweging.
- Beligting was dikwels strak, sodat dit belangrike areas op die verhoog kon beklemtoon.
- Doelbewuste gebruik van skaduwees
- Die verhoog is leeg met net 'n paar rekwisiete
- Slegs dekor wat noodsaaklik is tot die ondersteuning van die tema se uitbeelding was, is gebruik.
- Dekor was opsetlik onsamehangend, vorms en lyne was ongewoon, skerp en hoekige dekor het nie 'n plek gedefinieer nie. (abstrak)
- Stelle was dikwels versier met sensasionale en bont kleure – rekwisiete was gewoonlik simbolies.

Die bogenoemde is voorstelle. Gebruik die volgende rubriek om die leerder se antwoord se assesser.

KATEGORIE	PUNTE	BESKRYWING
Uitstekende prestasie	9–10	<ul style="list-style-type: none"> • Goed georganiseerd, volledig en logies, uitstaande struktuur. • Toon 'n uitstekende hoë vlak van bevoegdheid om inligting te verwerk tot 'n oorspronklike interpretasie en deurdagte keuse van feite. • Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. • Insiggewend, vloeiend, observasie en kennis word goed uitgedruk.
Verdienselike prestasie	8	<ul style="list-style-type: none"> • Goed georganiseerd, omvattend, afgeronde struktuur. • 'n Hoë vlak van bevoegdheid en deurdagte keuse van feite. • Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. • Toon insig, waarneming en kennis word goed verwoord.
Beduidende prestasie	6–7	<ul style="list-style-type: none"> • Georganiseerd, omvattend, 'n bevredigende vlak van bevoegdheid, sommige foute is waarneembaar in die struktuur. • Interessante lees, duidelike stellings, oortuigend, en eenvoudige taalgebruik. • Gebruik 'n uitgesoekte relevante dramatiese verwysings. • Toon 'n mate van insig, maar nie genoeg nie. Sommige logiese stelling.
Voldoende prestasie	5	<ul style="list-style-type: none"> • Struktuur nie altyd logies nie. • Demonstreer 'n basiese begrip, maar is geneig om meganiese en stereotipiese antwoorde te verskaf. • Genoegsame versameling van dramatiese verwysings. • Voldoende leesstof, maar voel gememoriseer. Nie altyd 'n hoë vlak van insig nie en 'n gebrek aan verbeelding.
Gemiddelde prestasie	4	<ul style="list-style-type: none"> • Nie altyd georganiseerd of logies nie. • Beperkte versameling van inligting en swak taalvaardigheid kan 'n bydraende faktor wees. • Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord met gepaste voorbeelde te ondersteun nie.

Basiese prestasie	3	<ul style="list-style-type: none"> • Ongestruktureerd, beperkte woordeskat en min poging aangewend om die werk op 'n aanvaarbare wyse aan te bied. • Baie min inligting, deurmekaar, moeilik om te volg, dikwels irrelevant. • Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord te ondersteun met toepaslike voorbeelde nie.
Nie bereik	0–2	<ul style="list-style-type: none"> • Onsamehangend, baie min werk gelewer, beperkte vaardighede, benodig ondersteuning. • Irrelevant. • Eenvoudige frases of woorde wat toon dat die kandidaat geleer het, maar nie verstaan nie.

(10)
[40]

TOTAAL AFDELING C: 40

AFDELING D: TEATERGESKIEDENIS, PRAKTIESE KONSEPTE, INHOUD EN VAARDIGHEDE

Hierdie vraag is VERPLIGTEND.

VRAAG 8: TEATERGESKIEDENIS

- 8.1 Die volgende notas kan gebruik word as 'n riglyn om die kandidaat te assesseer, en mag dalk nie dieselfde kwaliteit as die leerder wees nie.
- Dit is belangrik om van die gebeurtenisse te weet wat die toneelstuk se skryf dalk beïnvloed het.
  - Om die omstandighede van die dramaturg te weet en ook wat sy styl van skryf sou beïnvloed.
  - Om die subteks te kan identifiseer waarna die geskrewe teks verwys.
  - Om die energie of selfs die houdings van die karakters sowel as die algemene doelwit van die toneelstuk te identifiseer.
  - Om die uitdagings en die konflik in die verhaal, die konflik in die intrige en die karakters se innerlike konflik te kan evalueer.
  - Om die temas van die toneelstuk asook die teiken gehoor te kan bepaal.

Gebruik die bostaande as voorbeelde en ken EEN punt toe vir elke rede. (4)

8.2 8.2.1 Jerzy Grotowski

Twee punte word toegeken as die naam en van korrek is. Gee slegs EEN punt as die leerder slegs die naam of van noem. (2)

8.2.2 Die volgende is bydrae wat Grotowski in die wêreld van drama in terme van karakter gebring het:

- Die akteur en sy vermoëns was die belangrikste in Arm/Gestroopte Teater.
- Dikwels is regte rekwisiete nie in produksies gebruik nie, maar eerder akteurs wat die rekwisiete moes word.
- Akteur-opleiding was baie intens en oor lang periodes van tyd; akteurs met ego's het geen plek in Grotowski se teater gehad nie; die doel was vir toneelspel om outentiek te wees, soortgelyk aan Stanislavski se sisteem (net meer fisies).
- Grotowski het 'n variasie van Stanislavski se *emotion memory* tegnieke met sy eie akteurs toegepas.
- Indien enige, sou kostuums "anoniem" wees, dit sou nie karakters identifiseer (soos met Realisme) nie.

Ken volpunte toe vir DRIE konsepte wat goed verduidelik en gemotiveer is deur die kandidaat. (6)

- 8.3 Dramakonvensies beteken dat daar spesifieke aksies of tegnieke deur die akteur of regisseur geïmplementeer is om 'n gewenste dramatiese effek of styl te skep.

Die volgende is dramakonvensies:

- Ontginning van verhoudings
- Resolusie
- Karakters waarmee die gehoor aanklank vind.
- Klimaks
- Spanning
- Emosies
- Uiterlike konflik
- Innerlike konflik

TWEE punte kan toegeken word vir 'n term wat goed verduidelik is en EEN punt vir die voorbeeld. (3)

- 8.4 Merker se diskresie moet gebruik word in die assesseringsproses van die volgende vraag.

LET WEL: Leerder se antwoord moet 'n begrip van die doel van drama en die rol wat dit in die transformasie van die gemeenskap se siening speel, demonstreer. Leerder moet ook 'n bewustheid toon van die gemeenskap se waardes en hoe die kunste help met die ontwikkeling van hierdie waardes. (5)
[20]

TOTAAL AFDELING D: 20

AFDELING E: PRAKTIESE WERK**Beantwoord SLEGS EEN vraag uit hierdie afdeling.**

VRAAG 9: Stem- en Fisiese Werk **OF** VRAAG 10: Lewendige Opvoering **OF**
 VRAAG 11: Rol van die Regisseur **OF** VRAAG 12: Rol van die Ontwerper

VRAAG 9: STEM- EN FISIESE WERK (KEUSE-VRAAG)

- 9.1
- Om spanning in die stem te verlig.
  - Om aan jou stem se verskeidenheid (insluitend toonhoogte en intonasie –stemheffing en daling) te werk en te verbeter.
  - Om skade aan die stembande te verhoed.
  - Om te verseker dat die artikulasie-apparate (lippe, tonge, wange, agterste gedeelte van die keel, ens.) opgewarm en gereed is vir toneelspel.
  - Om te fokus, om jou denkproses te koppel met die korrekte manier van stemgebruik. (volgens die karakter(s) wat die akteur vertolk) (5)

- 9.2
- Om fisiese spanning in die liggaam vry te stel.
  - Om aan fisiese beweging te werk en dit te verbeter (wat bydra tot die fisiese eienskappe van die karakter wat die akteur vertolk)
  - Om die spiere in die liggaam op te warm, dus skade verhoed
  - Om te verseker dat die liggaam (die akteur se instrument) gereed is vir toneelspel.
  - Om te fokus, om denkproses te koppel met die korrekte manier om die liggaam te gebruik. (volgens die karakter(s) wat die akteur vertolk) (5)

9.3 Byvoorbeeld. “EEN OP ‘N SLAG”

’n Fisiese opwarming sal insluit: Staan in ’n neutrale posisie met jou voete skouer-wydte uitmekaar. Lig een arm op voor jou uit tot dit skouerhoogte is. Die palm van jou hand moet af wys. Wikkel slegs jou vingers, beweeg dan jou gewrig, beweeg aan na die elmboog en die skouer. Rol die skouer agtertoe en dan vorentoe en wen dan die arm op verbeel jou jy gooi ’n voorwerp in die lug. Herhaal die oefening met die ander arm.

Net soos met die arms, staan op een been, jy moet die korrekte balans met behulp van jou maagspiere vorm, en wikkel jou tone, dan jou enkel, dan die knie, wat dan in die heup ingaan, terwyl jy perfekte balans handhaaf. Skop met jou voet uit voor jou voor jy na die ander been toe beweeg.

Terwyl al hierdie dinge plaasvind, kan jy neurie, begin so laag as moontlik, en volg die onderwyser se instruksies, toonheffing en daling met die stem, en so word die stembande opgewarm vir toneelspel. Terwyl jy met die stem-opwarming aanhou, kan jy ook die klinkers (vokale) sê terwyl jy die fisiese opwarming voltooi.

Begin saggies en vermeerder jou volume soos jy aangaan, oordryf elke keer ’n bietjie meer met die vorm van jou mond, wat sal help met die opwarming van die artikulasie-apparate. (10)

[20]

OF

VRAAG 10: LEWENDIGE OPVOERING (KEUSE-VRAAG)

10.1 Leerder lys die elemente van 'n lewendige opvoering. (6)

10.2 Maskering verwys na die obstruksie in siglyne as gevolg van voorwerpe op die verhoog, of dit nou 'n ander akteur of 'n voorwerp is wat die gehoor weerhou om die volle verhoog te sien.

Oorweeg wat die leerder verstaan in terme van die nadele van maskering in lewendige opvoerings en die redes wat hulle in hierdie verband gee. (4)

10.3 Oorweeg die leerders se begrip van drama elemente naamlik ruimte, stem en energie gedurende 'n opvoering. Leerders moet kreatief op die vraag reageer, maar daar moet 'n basiese begrip wees van hoe ruimte, stem en energie tot die effektiwiteit van 'n lewendige opvoering bydra.

Ruimte:

Hierdie dramatiese element verwys na die effektiewe gebruik van beskikbare ruimte in 'n opvoering. Verskillende vlakke van ruimte word deur die akteur benut, soos om te sit, vooroor te buig, te lê of te kruip. Natuurlik kan ruimte ook verwys na die gebruik van die ruimte om jou, byvoorbeeld om van die boverhoog na die onderverhoog (*upstage* en *downstage*) of oor die verhoog te loop. Om die ruimte om jou effektief te gebruik, word beweging 'n belangrike faktor. Die gebruik van ruimte impliseer ook om duidelik met die gehoor te kommunikeer oor waar die aksie plaasvind. Dit kan enige veranderinge in lokaal wat in die opvoering mag voorkom, insluit (veral as min of geen stelle en/of rekwisiete gebruik word en daar 'n beduidende afhanklikheid van die gehoor se verbeelding is).

Stem:

Stem verwys na die ouditiewe instrument van die teks; die intrige maak staat op die akkuraatheid daarvan. Die stem moet goed-gestem wees om die ware toon en kernbetekenis van die dialoog vas te vang.

Energie:

Energie is die sleutelement tussen die kunstenaar en die gehoor in 'n lewendige opvoering. Daar moet 'n relevante energie tussen die gesproke teks en die lewering daarvan wees ten einde 'n gemeenskaplike ruimte van emosies en bedoelings te skep wat waarlik deur die gehoor gevoel kan word.

Gebruik die volgende rubriek om die leerder se antwoord te assesseer:

KATEGORIE	PUNTE	BESKRYWING
Uitstekende prestasie	9–10	<ul style="list-style-type: none"> • Goed georganiseerd, volledig en logies, uitstaande struktuur. • Toon 'n uitstekende hoë vlak van bevoegdheid om inligting te verwerk tot 'n oorspronklike interpretasie en deurdagte keuse van feite. • Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. • Insiggewend, vloeiend, observasie en kennis word goed uitgedruk.
Verdienselike prestasie	8	<ul style="list-style-type: none"> • Goed georganiseerd, omvattend, afgeronde struktuur. • 'n Hoë vlak van bevoegdheid en deurdagte keuse van feite. • Gebruik 'n verskeidenheid van relevante dramatiese verwysings. • Toon insig, waarneming en kennis word goed verwoord.
Beduidende prestasie	6–7	<ul style="list-style-type: none"> • Georganiseerd, omvattend, 'n bevredigende vlak van bevoegdheid, sommige foute is waarneembaar in die struktuur. • Interessante lees, duidelike stellings, oortuigend, en eenvoudige taalgebruik. • Gebruik 'n uitgesoekte relevante dramatiese verwysings. • Toon 'n mate van insig, maar nie genoeg nie. Sommige logiese stelling.
Voldoende prestasie	5	<ul style="list-style-type: none"> • Struktuur nie altyd logies nie. • Demonstreer 'n basiese begrip, maar is geneig om meganiese en stereotipiese antwoorde te verskaf. • Genoegsame versameling van dramatiese verwysings. • Voldoende leesstof, maar voel gememoriseer. Nie altyd 'n hoë vlak van insig nie en 'n gebrek aan verbeelding.
Gemiddelde prestasie	4	<ul style="list-style-type: none"> • Nie altyd georganiseerd of logies nie. • Beperkte versameling van inligting en swak taalvaardigheid kan 'n bydraende faktor wees. • Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord met gepaste voorbeelde te ondersteun nie.
Basiese prestasie	3	<ul style="list-style-type: none"> • Ongestruktureerd, beperkte woordeskat en min poging aangewend om die werk op 'n aanvaarbare wyse aan te bied. • Baie min inligting, deurmekaar, moeilik om te volg, dikwels irrelevant. • Kandidaat toon nie die vermoë om sy/haar antwoord te ondersteun met toepaslike voorbeelde nie.
Nie bereik	0–2	<ul style="list-style-type: none"> • Onsamehangend, baie min werk gelewer, beperkte vaardighede, benodig ondersteuning. • Irrelevant. • Eenvoudige frases of woorde wat toon dat die kandidaat geleer het, maar nie verstaan nie.

(10)
[20]

OF

VRAAG 11: DIE ROL VAN DIE REGISSEUR (KEUSE-VRAAG)

11.1 Die volgende moet as 'n riglyn dien. Aanvaar ook enige ander relevante antwoorde. Leerders moet ten minste TWEE aspekte noem en verduidelik.

- Die regisseur moet die teks lees en besluit watter soort verhoog die beste sal wees volgens op die vereistes van die teks.
- Die regisseur moet ook kyk na die beskikbaarheid van verskillende teateruitruimtes of die moontlikheid en begroting om so 'n ruimte te skep.
- Hy/sy moet bepaal watter tipe akteur-gehoor verhouding hulle wil skep en 'n speelruimte kies wat hierdie verhouding effektief sal skep. (4)

11.2 Die volgende moet as 'n riglyn gebruik word. Aanvaar ook enige ander relevante antwoorde.

Regisseur	Verhoogbestuurder
In beheer van die proses van die samestelling van die produksie. Op die openingsaand gee die regisseur die leisels oor en word 'n lid van die gehoor.	Slegs in beheer wanneer die produksie deur die regisseur saamgestel is. Op openingsaand is die verhoogbestuurder agter die skerm en in beheer van die produksie.
Blok van die produksie in terme van akteurs, stel, ens.	Verseker dat alles en almal gaan waar hulle veronderstel is om te gaan soos die regisseur dit wil hê. (6)

11.3 'n Goeie regisseur moet oor die volgende eienskappe beskik:

Kreatief, kunssinnig, intellektueel, 'n sosiale persoon, 'n spelleier, tegnies, georganiseerd. (Enige 4 x 1) (4)

11.4 Die leerder moet verwys na hoe hulle as regisseur die akteur fisies en stemgewys sal lei om die karakter uit te beeld. Die merker moet hul diskresie gebruik wanneer hierdie vraag nagesien word.

'n Maksimum van VIER punte kan toegeken word as 'n leerder uitgebrei het oor toonhoogte, pouses en ander instrumente van modulasie om betekenis oor te dra.

'n Maksimum van TWEE punte kan toegeken word as 'n leerder verduidelik wat die akteur fisies moet doen. (6)

[20]

OF

VRAAG 12: DIE ROL VAN DIE ONTWERPER (KEUSE-VRAAG)

12.1 Die volgende is beginsels van ontwerp:

- Balans
- Proporsie
- Ritme
- Klem
- Eenheid
- Tekstuur
- Kleur

(4)

12.2 Jy is gevra om 'n plakkaat vir jou tema-program te ontwerp. Beantwoord die volgende vrae gebaseer daarop:

12.2.1 Die volgende inligting moet op die plakkaat verskyn:

- Titel/Naam van die produksie
- Lokaal
- Regisseur
- Tyd
- Datum
- Soms ook die akteurs se name

EEN punt per feit.

(3)

12.2.1 Leerders mag dalk skryf oor die effektiwiteit van grootte as 'n relatiewe faktor in terme van sigbaarheid. Hoe groter die plakkaat hoe groter die moontlikheid van sigbaarheid. Dus, hoe groter die plakkaat is, hoe groter is die kans dat baie mense dit sal sien en aandag sal gee aan wat geadverteer word.

Oorweeg leerders se antwoord deur na die bogenoemde te verwys en dit as 'n riglyn te gebruik.

(3)

12.2.3 Punte vir kreatiwiteit en kwaliteit.

Die volgende inligting moet egter op die plakkaat verskyn:

- Titel/Naam van die produksie
- Lokaal
- Regisseur
- Tyd
- Datum
- Soms ook die akteurs se name.

(10)

[20]

TOTAAL AFDELING D: 40
GROOTTOTAAL: 150